

HALADOVÁ, Silvia – LABJAK, Stanislav. *Vyprosený a vymodlený. Listy politického väzňa Juraja Hurného z jáchymovského pekla manželke Eliške.*
Bratislava : Ústav pamäti národa, 2022, 392 s.
ISBN 978-80-89335-98-5.

Koncom septembra tohto roka predstavil Ústav pamäti národa svoju najnovšiu publikáciu s názvom *Vyprosený a vymodlený. Listy politického väzňa Juraja Hurného z jáchymovského pekla manželke Eliške*, ktorej autormi sú zamestnanci ústavu Silvia Haladová a Stanislav Labjak. Kniha bola prezentovaná za účasti Juraja Hurného ml., vďaka ktorému už skôr vyšli dve knihy týkajúce sa neľahkého života jeho rodiny. V roku 2019 to boli jeho pamäti pod názvom *Keď nám nebolo do spevu... Osudy operného speváka a jeho rodičov za komunizmu a v exile (1944 – 2018)* a následne v máji 2022 spomienky jeho matky Elišky Hurnej na vraždu svojho prvého manžela Františka Šandrika pod názvom *Partizánska vražda v Rajeckej doline*. Najnovšia publikácia zachytáva predovšetkým obdobie päťdesiatych rokov, keď si Juraj Hurný st. odpykával ako politický väzeň trest v uránových baniach, pričom je založená najmä na bohatej zbierke listov, ktorú si rodina starostlivo uchovávala a ktorú následne Juraj Hurný ml. daroval Ústavu pamäti národa.

Kniha má takmer štyristo strán a je rozdelená na tri hlavné časti. V prvej je zhrnutý život rodiny Hurných s dôrazom na Juraja Hurného st., vďaka čomu sa čitateľ rýchlo zorientuje v súvislostiach, ktoré viedli k zatknutiu, dlhoročnému väzeniu a následnej emigrácii zo Slovenska. Druhá časť, napriek tomu, že sa v nej opakujú informácie z predošlej časti, ponúka podrobnejší súhrn udalostí z obdobia vyšetrovania a následnej väzby, ktoré autori vhodným spôsobom doplnili o citáty z korešpondencie odsúdeného či ďalších archívnych zdrojov, ako aj o dobový kontext fungovania vtedajšieho režimu. Na základe toho sa dokáže aj v problematike nezorientovaný čitateľ rýchlo vžiť do dobových pomerov a pochopiť, kto a prečo bol nepriateľom režimu a ako fungoval systém, ktorý mal týchto nepriateľov odstrániť zo spoločnosti.

Juraj Hurný sa do väzenia dostal dôsledkom nezdareného ilegálneho prechodu hraníc Karola Kresánka – jeho kamaráta z vojenských čias, ktorému dal Juraj Hurný odporúčací list určený pre brata Jána Hurného žijúceho v Kanade. Juraj Hurný bol po neúspešnej akcii obvinený z napomáhania k vlastizrade, pretože vedel, že Karol Kresánek plánuje útek, no neudal ho, pričom predmetný list bol usvedčujúcim dôkazom. Pritažujúcimi dôkazmi boli aj publikácie zahraničných Slovákov, predovšetkým leták *Posledný odkaz prezidenta Slovenskej republiky slovenskému národu*, ktoré sa našli pri domovej prehliadke a ktoré mali svedčiť o protištátnej orientácii obvineného a boli príkladom tzv. slovenského separatizmu (s. 35). Prvotný trest odňatia slobody na šesť rokov bol po odvolaní sa prokurátora zvýšený na dvanásť, pretože podľa neho bol Juraj Hurný „otvoreným a zarytým nepriateľom nášho štátneho zriadenia...“ (s. 36).

Tým, že Juraj Hurný bol neoblomným antikomunistom, katolíkom a zástancom slovenskej štátnosti, spĺňal všetky predpoklady, aby sa stal úhlavným nepriateľom pražského komunistického režimu. Jeho príbeh prerozprávajú na základe zachovaných listov je nielen svedectvom historických skutočností, a teda študijným materiálom pre historikov, ale aj hĺbkovou sondou do života človeka s pevnou osobnou integritou, ktorú nedokázali zlomiť ani duševným, ani fyzickým trýznením a ktorá bola silnejšia ako túžba po slobode a kontakte s milovanou rodinou. Práve preto je príbeh Juraja Hurného v mnohom inšpiratívny a je zaiste zaujímavý aj pre výskum v odbore psychológie.

Tretia časť pozostáva z prepisu osemdesiatich štyroch chronologicky usporiadaných listov, čo síce predstavuje len malý výber zo všetkých, takmer sedemsto zachovaných listov, ktoré si odsúdený vymieňal so svojou manželkou, no autori týmto výberom dostatočne vystihli podstatu komunikácie manželov. Vďaka nim dokázal ich vzťah pretrvať takmer jedenásť náročných rokov, kým boli od seba odlúčení, a sú svedectvom ich vzájomnej lásky. Prostredníctvom nich komunikovali nielen o svojej ťažkej situácii a ako majú ďalej postupovať pri jej riešení, teda do tej miery, čo im povoľovala väzenská cenzúra, ale vďaka nim mal väznený prehľad o každodennom živote svojej rodiny a dokázal sa aspoň čiastočne zapojiť do výchovy svojho jediného syna, keďže manželke posielal usmernenia, ako má postupovať a na čo by mala pri výchove dbať. Na prezentácii spomenul Juraj Hurný ml., že jeho otec zvykol listy čítať aj spoluväzňom, čo ich malo povzbudzovať a predstavovalo to pre nich akúsi útechu, keď oni sami žiadne listy nedostávali.

Okrem týchto troch hlavných častí obsahuje kniha aj zhrnutie, fotografické kópie písomností a fotografie rodiny, ktoré slúžia ako ilustračná príloha, ďalej zoznam použitých skratiek, zdrojov a nakoniec menný a miestny register.

Na záver možno povedať, že kniha je vydareným odborným aj popularizačným dielom, ktoré má potenciál pritiahnúť pozornosť tak odborníkov, ako aj laikov, ktorých zaujíma obdobie päťdesiatych rokov a ktorí sa chcú dozvedieť viac informácií o podmienkach, v ktorých žili ľudia označení vtedajším režimom za neprevýchovateľných nepriateľov socialistickej spoločnosti, štátneho zriadenia a československého ľudu.

Pavol Demjanič